

בתי נפש

שהשאר אחריו ברכה הגאון
רבי שלמה כהן זצ"ל אבד"ק צילץ
בן הגאון רבי משלם זלמן כהן זצ"ל אב"ד ור"מ פיורדא
בעל 'בגדי כהונה', 'משען המים' ו'נחלת אבות'

פרשת צו

הסרחון בכ ואלא בבני, א"ל חייך שמכל שבטו של לוי לא נבחר לכהונה גדולה אלא אתה, קח את אהרן ואת בניו אתו (ויקרא ח' ב'), מן פלטי ידידי לית את זייע, ומן המקדש לא יצא (ויקרא כ"א י"ב), ומפתורא ידידי את אכיל, והנותנת[ת] מן המנחה וגו' (ויקרא ב' ג'), וכ"ד אנונים (פירוש הכנסה ריווח) את נסיב, אלו כ"ד מתנות כהונה שניתנו לאהרן ולבניו כו', עכ"ל, ע"ש באריכות.

אך במדרש אחר (ויק"ר י' ה') מצינו, הא דמתו נדב ואביהו מחמת חטא עגל שעשה אהרן, שנאמר (דברים ט' כ') ובאהרן התאנף ה' בו, כילוי בנים, ותפלה עושה מחצה ונשאר לו שני בנים, ע"ש בסדר זו. ולפ"ז נסתר הנ"ל, דהרי אהרן חטא בעגל כנ"ל, ומהיכי יזכה ע"י לכהונה. אמנם בסדר אחרי מצינו במדרש (ויק"ר ח' י') טעם אחר שמתו נדב ואביהו, ר' לוי אמר שחצנים היו, (פירוש גאים וגדולים בדעתם היו), הרבה נשים היו יושבים עגונות ממתנות להם, מה היו אומרים, אחי אבינו מלך, אחי אמנו נשיא, אבינו כהן גדול, ואנו שני סגני כהונה, איזה אשה הוגנת לנו. ר' נחמיה בשם ר' יהושע כו' אמר, בחוריו אכלה אש (תהלים ע"ח ס"ג), למה בחוריו אכלה אש משום ובתולותיו לא הוללו כו' עכ"ל ע"ש. נמצא לפ"ז נדב ואביהו נענשו משום שהיו גאים וגדולים בדעתם. גם לפי המדרש הנ"ל כל המתגאה נידון באש, ובהם נאמר (ויקרא י' ב') ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם כמוכן. ולפ"ז שפיר י"ל דאהרן זכה לכהונה מחמת עשיית העגל, דאדרבה לטובה נתכוון במה שאמר מוטב שיתלה הסרחון בי מבישראל כנ"ל.

תו אקדים מה דאיתא בזוהר (ח"ב רל"ט ע"ב) תא חזי, כתיב צו את אהרן ואת בניו לאמה רזא דא הכא אוקימנא, לית צו אלא עבודה זרה, והכא אתיהבת ליה לאתקדא האי מחשבה כו'. ואין לנו עסק

במדרש רבה סדר זו פ"ז ס' ו', וז"ל **אמר ר' לוי נימוס היא** (פירוש משפט חרוץ) **וקלוסין היא** (פירוש גזירה), **שכל המתגאה אינו נידון אלא באש, שנאמר היא העולה על מוקדה כו' עכ"ל.** ויש לדקדק למה רמזה התורה ענין זה כל המתגאה נידון באש, הכא דווקא בציוי הראשון שנצטווה אהרן להקריב קרבנות, שנאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה וגו', והלא אהרן היה אוהב שלום ורודף שלום אפילו בין איש לאשתו (אבות דרבי נתן פ"ב ה"א), ומי שיש בו מדה זה מרוחק מן הגאווה, ולמה רמזה התורה אצלו כאן המתגאה נידון באש (ועיין במפורשים מזה).

ונראה לי לבאר, דהא בפסוק יש לדקדק, דכתיב **וידבר ה' אל משה לאמה, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה וגו',** תרתי לאמר למה לי, וכן הקשו כל המפורשים.

ונראה לי לבאר ג"כ, עפ"י מה שהקשו המפורשים הא דכתיב בפ' שמות (א' כ"א) ויעש להם בתים, בתי כהונה ובתי לווייה כו' (רש"י שם), וא"כ הרי היה מן הראוי להיות משה כמו כן כהן כמו אהרן, דגם כן היה מזרעה של יוכבד (עיין בזה בספר המאור הקטן פ' קרח). אבל במדרש רבה סדר זו פ"י ס' ג' מצינו, משום הכי זכה אהרן להיות כהן גדול מכל שבט לוי, וז"ל, משל לבן מלך שבקש לחתוך ראש אביו, ואמר לו פדגוגו אל תייגע את עצמך, תן לי ואני חותך, הציץ המלך עליו, אמר יודע אני להיכן היתה כוונתך, מוטב שיתלה הסרחון בכ ולא בבני, חייך מפלסין ידידי לית את זו ומפתורא ידידי את אכיל כו', כך אהרן אמר אם בונים הם אותנו המזבח הסרחון נתלה בהן, מוטב שיתלה הסרחון בי ולא בישראל, א"ל הקב"ה יודע אני היכן היתה כוונתך מוטב שיתלה

דקריב דרונא למקריב ליה למלכא, ולבתר איהו פליג ליה למאן דבעי, אף הכא ישראל מקריבין אורייתא דקב"ה דאיהו לחמו ואיהו יינו, וקב"ה מה עביד מהאי דרונא, למלכא דאוכיל על פתוריה, דקריבין על פתורא מכל מין ומין, סולת ובינוני ופסולת, ואיהו פליג מפתוריה לכל מאריה סעודתא, לכל חד כדקא יאות ליה, ומהאי נהמא דסולת דמלכא אכיל, איהו מני למיהב לאינון דרחימין גביה, הה"ד קרבי לחמי לאשי ריח ניוחחי, דהיינו אישי ה' ונחלתו יאכלון וכו' (דברים י"ח א'), האי מסיטרא אלנא דחיי, אבל מסטרא דעץ טוב ורע, מני למיהב בינוני למלאכים ופסולת לשדים ומזיקים כו' ע"ש. מכללא שמעינן שהקב"ה מחלק מן הקרבנות לחייליו ומלאכיו לכל אחד כפי מעלתו, ואין להקב"ה חלק בהם אלא חלק התורה, והמכוון שבהם עפ"י סודיו ורמזיו שהוא לחמו ויינו של הקב"ה. וכתב הזרע ברך שני בסדר ויקרא, זהו שנאמר זאת תורת העולה, זאת תורת החטאת (בפרשת ו', י"ח), שמשמע שיש לקרבן עניני תורה וסודותיה, והיא חלקו של הקב"ה כנ"ל בזוהר ע"ש.

ולפ"ז י"ל דאומות העולם ראו דצוה הקב"ה להביא קרבנות, ואמר את קרבני לחמי לאישי, והיה קשה להו קושית הזוהר הנ"ל מאי לחמי לאישי, ומכח זה היה נולד להם כטעותם, שמגדולת עבד ניכר גדולת רבו, והמכבד למשרת מלך הרי זה מכבד את המלך כנ"ל בבחי' ולפ"ז שפיר שאלו לבלעם למה לישראל אמר הקב"ה להביא קרבן ולא אמר לנו, דהא גם אנחנו מודים לזה שהוא מלך, רק דמכבדין משרתיו כנ"ל, וא"כ למה לא צוה לנו קרבנות, דהם אינם רק למשרתיו כנ"ל מחמת טעותם בהא דנאמר בקרבנות את קרבני לחמי לאישי כנ"ל. לזה השיב להם בלעם שפיר כתירוצ' הזוהר הנ"ל, הם מקבלין התורה, א"כ שפיר הקרבנות שלום להם, כי הם מקריבין לקב"ה, והיינו התורה וסודות הרמזים בהם הם מקריבין כנ"ל בזוהר שזהו חלקו של קב"ה, וקב"ה עביד בשאר כמלכא דעביד מאי דבעי בדורן שנשלח אליו כנ"ל באריכות בזוהר, משא"כ אתם לא קבלתם התורה, א"כ אדרבה ע"י הקרבנות אינם שלום לכם, רק מתעורר קטטה ומריבה, דבאמת גבי קב"ה לא שייך קרבן זולת התורה, ולמי אתם מקריבים אם לא לזולתו, ובוזה אתם חוטאים חטא גדול אם אתם מביאין לאחר קרבן זולתו ית' ב"ה, כי אינו חפץ ית' בכבוד משרתיו, כשאר מלכים להבדיל בכמה הבדלות בלי חק, ושפיר מסיים המדרש הה"ד כי ידבר שלום אל עמו, אל עמו דייקא, כי לעמו שפיר הקרבנות לה' ב"ה, ע"י התורה שהוא חלקו ית' ב"ה כנ"ל בזוהר וק"ל, (ועיין לעיל בסדר ויקרא באריכות מ"ש על המדרש הליזה).

במדרש תנחומא סדר זו (סימן א') (הובא בספר המאור הקטן סדר ויקרא) וז"ל בלעם היה סניגור של אומות העולם, ואמר הירצה ה' באלפי אילים ברבבות נחלי שמן (מיכה ו' ז'), מה הקריב לפניו אברהם, לא איל אחד, אם רוצה אנו מקריבים לו אלפי אילים. אמר לו הקב"ה, רשע אלו הייתי מבקש קרבן הייתי אומר למיכאל וגבריאל והיו מקריבין לפני, שנאמר (תהלים פ"ט ז') כי מי בשחק יערוך לה' ידמה לה' בבני אילים, שביקש לדמות להקב"ה,

בנסתרות, מיהו ילפינן מיניה צו דהכא מרמז על עבודה זרה, וכן איתא ברוב מפורשים בסדר זו, עפ"י גמ' דסנהדרין פרק ארבע מיתות (נ"ה): אין צו אלא עבודה זרה ע"ש.

ולפ"ז י"ל הכי פירושו במקרא הקודש הנ"ל, וידבר ה' אל משה לאמור, ר"ל זאת היה ראוי לאמר למשה, שג"כ הוא מזרע יוכבד דכתיב ויעש להם בתים כנ"ל, אך צו, אין צו אלא עבודה זרה, משום הכי אהרן ואת בניו לאמור, ר"ל מחמת שעשו ישראל עבודה זרה, ובאו לאהרן לעשות להם עגל, ואז אמר מוטב שיתלה הסרחון בי מבישראל, משום הכי זכה הוא לכהונה יותר מכל שבט לוי כנ"ל במדרש, וזהו צו את אהרן ובניו לאמור, ר"ל דאף דהיה ראוי לאמר למשה, אעפ"כ מחמת צו כנ"ל לא היה אמירה בזה רק לאהרן ובניו, כנ"ל במדרש קח את אהרן ובניו אתו. אך לפ"ז תיקשי אי עשיית העגל היה זכות לאהרן, א"כ למה מתו נדב ואביהו, לזה אמר זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה, כדדרש המדרש הנ"ל כל המתגאה נידון באש כנ"ל, וא"כ משום הכי שפיר בשביל שהיו נדב ואביהו גאים וגדולים בדעתן, משום הכי ותצא אש ותאכל אותם, כנ"ל במדרש פרשת אחרי.

ולפ"ז ר' לוי לשיטתיה דס"ל בפ' אחרי שחצנים היו, פירוש גאים וגדולים בדעתם כנ"ל באריכות, שפיר דריש הכא זאת תורת העולה כל המתגאה נידון באש שנאמר היא העולה על מוקדה, ושפיר יש המושך לצוי הראשון של אהרן כנ"ל באריכות ודוק.

במדרש רבה סדר זו (עיין תנחומא סי' ד') וזאת תורת השלמים, זהו שאמר הכתוב (תהלים פ"ה, ט') אשמעה מה ידבר האל ה' כי ידבר שלום אל עמו, אמרו אומות העולם לבלעם למה אמר הקב"ה לישראל שיביאו לו קרבנות ולנו לא אמו, אמר להם בלעם הקרבנות אינם שלום אלא למי שקיבל התורה שהם כתובים בה צריך שיקריב קרבן, ואתם מתחלה פסלתם אותה, ועכשיו אתם מבקשים להקריב קרבן, מי שקבלה הוא מקריב, שנאמר (תהלים כ"ט, י"א) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, לכך נאמר כי ידבר שלום אל עמו עכ"ל. ומדקדק הזרע ברך שני סדר ויקרא, מה ראו אומות העולם להדר אחר מצוה זו דווקא, ולמה התאוו למצות קרבנות טפי מכל תרי"ג מצות שבתורה. ואם שאלתם היא שאלה, אין כאן תשובה ממה שפסלו התורה, דמי תלה הקרבנות בתורה דווקא ע"ש היטב.

ונ"ל לבאר עפ"י מה דאיתא בבחי' סדר שופטים (דברים י"ז ג') דבימים קדמונים היו עובדים לשמש וירח ושאר כוחות העליונים, וחושבים כי בעבור זה ימצאו חן בעיני השם יתעלה, בעבור שהם משרתי מלך, והמכבד משרתי מלך הרי זה מכבד את המלך, ע"ש ובמפורשים מזה.

תו אקדים, מה שהבאתי כבר לעיל סדר ויקרא בשם הזוהר פ' פנחס (ח"ג רנ"ב): וז"ל, קרבני לחמי לאשי (במדבר כ"ח ב'), והכתיב דלית לקרבא קרבן אלא לה', מאי ניהו לחמי לאישי, אלא אורח ארעא למאן

האדם, אלא ודאי העיקר קרבן לאו לאכילה קאתי ח"ו, רק עיקר חלקו הש"ית ב"ה בחלק התורה והסודות הרמוזים בהם כתירוף זרע ברך הנ"ל.

ולפ"ז זהו התחלת המדרש הנ"ל, כי בלעם הרשע היה סובר, משום הכי וודאי מסר הקרבנות לישראל דווקא ולא לאומות העולם, היינו יש רחמן שמוסר מזונותיו לאכזרי, וישראל רחמנים הם משא"כ האומות כנ"ל. לכך רצה לתקן זה, באומרו **אברהם לא הקריב אלא איל אחד ואנו מקריבין לו אלפים אילים**, כדי להראות בזה שהם יותר מוותרים נגדו יתברך, וא"כ ממילא שייך להם הקרבנות כמו ישראל עכ"פ, מחמת שהם מזרע נח שהקריב קרבן כנ"ל. ולזה שפיר השיב לו הקב"ה **רשע אלו הייתי מבקש קרבן**, ר"ל אם אני מבקש קרבן דייקא, היינו עצם הקרבן לאכילה, **הייתי אומר למיכאל וגבריאל והיו מקריבין לפני**, כי הם מלאכי רחמים כנודע, ונגד אלו הוי גם ישראל כאכזרי, ויש רחמן שמוסר מזונותיו לאכזרי, כפירוש מתנות כהונה להאדם דייקא. וזהו ג"כ שמסיים במדרש הנ"ל שם, וזהו הוי אם ארעב לא אומר לך, לך דייקא, דיש רחמנים יותר מישראל, והם מלאכי הרחמים, אלא ודאי לאו לאכילה אני צריך.

אך לפ"ז הדרא הקושיא לדוכתיה, למה לא ציוויתי הקרבנות להאומות כנ"ל. לזה אומר ליה הקב"ה **אתה מבקש להטעות את עצמך שאקבל קרבן מן אומות העולם**, ר"ל עיקר טעות שלך היה אם לאו לאכילה אני צריך אז אקבל קרבן מן אומות העולם, ובזה מטעה היית עצמך לומר לאכילה אני צריך כנ"ל, **שבועה מאת בני ישראל שאיני מקבל קרבן רק מישראל**, אף על כרחך לאו לאכילה אני צריך, כי כלום מוסר רחמן מזונותיו לאכזרי, והייתי אומר למלאכים כנ"ל, אלא ודאי לאו לאכילה אני צריך, אפילו הכי לא אקבל קרבן רק מישראל, ובזה כבר ידע והבין בלעם מסתמא יש סודות עמוקות בקרבנות אשר האומות העולם לא ידעו כלל, ומשום הכי בלתי אפשר לקריב קרבנות כמ"ש הזרע ברך הנ"ל, כיון דנתוודע לו דלאו לאכילה הוא צריך, ואעפ"כ אומר לא אקבל מאומות העולם, וראה וידע טעמו ונימוקו עמו.

וכל זה בלעם ראש של אומות העולם היה מבין דבר מתוך דבר, אבל **והאומות אומרים**, ר"ל שאר המון עם, לזה שפיר היה קשה אם לאו לאכילה הוא צריך, א"כ מה הוא כך **שישראל מקריבין ומקטירין**, ר"ל מה הוא הקרבן אם לאו לאכילה הוא צריך. לזה השיב להם הקב"ה **זאת תורת העולה**, תורת העולה דייקא, שהם מקריבין אורייתא וסודות הרמוזים בהם, כנ"ל בזוהר ובזרע ברך הנ"ל באריכות.

אך ע"ז קשה עוד איזה קושיא, לזה מסיים **ומי זאת עולה מן המדבר כו'**, וכאשר אבאר בעז"ה. דהנה בסדר ויקרא הבאתי מדרש אחד בשמות רבה (פט"ו) (י"ז ב') כתיב (שה"ש ב' ג') כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים בצילו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי, מה אילן תפוח בעצי היער נראה לעין בלא כלום כאלו גם הוא מעצי היער, ובאמת יש בו טעם וריח, כך כשהחזיר הקב"ה התורה על עכו"ם היתה התורה

בבני אלים, כבני אברהם יצחק ויעקב שהם אילי העולם, אמר לו הקב"ה מה אתה מבקש להטעות את עצמך שאקבל קרבן מן אומות העולם, שבועה מאת בני ישראל שאיני מקבל קרבן אלא מישראל. והאומות אומרים מה הוא כך שישראל מקריבין ומקטירין, אמר להם הקב"ה זאת תורת העולה, ומי זאת עולה מן המדבר (שה"ש ג' ו'), ומשה עלה אל אלהים (שמות י"ג) עכ"ל.

ויש לדקדק, חדא מה זו טענה שאברהם לא הקריב אלא איל אחד, דלמא דינא הכי הוה שלא להקריב אלא איל אחד. ועוד מה השיב לו הקב"ה אלו הייתי מבקש קרבן הייתי אומר למיכאל וגבריאל, קשה הא צוה בתורה על קרבנות. ועוד כיון שכבר השיב הייתי אומר למיכאל וגבריאל כו', מה זה שאמר אח"כ אמר לו הקב"ה מה אתה מבקש להטעות עצמך כו', ותרתי תשובות למה לי. גם לשון להטעות עצמך מחוסר הבנה, הוה ליה למימר אתה מבקש שאקבל קרבן מאומות העולם כו', ותו לא. ועוד, מתחיל בבלעם, וסיים והאומות אומרים מה הוא כך שישראל מקריבין כו'. והעולה על הכל שקשה ביותר, הוא שהשיב להאומות זאת תורה העולה מי זאת עולה מן המדבר ומשה עלה אל אלהים, תשובה זו לכאורה כולו מקשה היא.

וני"ל לבאר עפ"י מה דאיתא בזרע ברך שני סדר ויקרא, שלכאורה הקרבנות שייכים להאומות כמו לישראל, עפ"י מה דאיתא במדרש (עי' ב"ר כ"ה ו', ויק"ר ז' ד') שעל כן נאמר ריח ניחוח בקרבנות, על שם קרבן שהקריב נח, דכתיב שם (בראשית ח' כ"א) וירח ה' את ריח ניחוח וגו', שעל כן נאמר לשון ריח ניחוח, על שם נח ע"ש. ולפי זה הטעם כל שבועים האומות שהעמיד הקב"ה מן נח שייכים לקרבנות, כי זכו בה מן נח אביהם. אך הא דנדחו האומות, עפ"י מה דאיתא בזוהר (ח"ג רנ"ב:) עיקר הקרבן השייך לקב"ה הוא דמקריבין אורייתא, הם הסודות הרמוזים בהם, וזהו חלקו של הקב"ה, והשאר מחלק הקב"ה למלאכיו וחיליו, וא"כ משום הכי גבי האומות לא שייך זה, דאינם יודעים את התורה לא יוכלו להקריב קרבן ע"ש באריכות, (ועיין לעיל ובסדר ויקרא שהבאתי הזוהר הנ"ל באריכות). היוצא לנו מזה שהאומות יש להם מקום להיות להם חלק בקרבנות מחמת נח אביהם, דכתיב ביה וירח ה' את ריח הניחוח. ועפ"י קושיא זו למה לא ניתן להאומות הקרבנות ח"ו, יש מקום לטעות ולומר לאכילה הוא צריך, והוא עפ"י מ"ש המדרש רבה פ' פנחס (כ"א ט"ז) וז"ל, את קרבני לחמי לאשי (במדבר כ"ח ב'), אמר הקב"ה למשה, אמור להם לישראל לא שאני צריך לקרבנות, כי אין לפניי אכילה ושתייה, א"ר סימון י"ג מדת הרחמים כתוב בו כו', ויש רחמן שמוסר מזונותיו לאכזרי, הוי אם ארעב לא אומר לך (תהלים נ' י"ב) עכ"ל. וכתב המתנת כהונה ויש רחמן בתמיה, לאכזרי זה האדם ע"ש. וא"כ יתחמץ לבב אנוש לומר ח"ו משום הכי נתן הקרבנות לישראל, כי הם רחמנים, כדאיתא ביבמות דף ע"ט (ע"א) שלשה סימנים בישראל ביישנים רחמנים כו', משא"כ האומות כתיב (ירמיה נ' מ"ב) אכזרי המה ולא ירחמו, ויש רחמן שמוסר מזונותיו לאכזרי כנ"ל. אבל תיפח רוחם ונשמתם העולה על דעתם כן, הלא מלאכים למעלה יש מהם מלאכי רחמים, והם יותר בגדר רחמנים מהישראל, ולמה לא מסר מזונותיו להם, כי האדם הוי כאכזר לגבי דידהו וכנ"ל במתנות כהונה לאכזרי זה

לאברהם, אמר לפני (בראשית י"ח כ"ז) אנכי עפר ואפה, למשה ואהרן, אמרו (שמות ט"ז ז) ואנחנו מזה, לדוד, אמר (תהלים כ"ב ז) אנכי תולעת ולא איש, אבל אומות העולם אינו כן, נתתי גדולה לנמרוד, אמר (בראשית י"א ד) הבה נבנה לנו עיר, לפרעה, אמר (שמות ה' ב') מי ה' וכו' עכ"ל ע"ש. וא"כ מכל אלה הדברים חזינו כי אומות העולם אינו בגדר הענוה, רק אדרבה הם מתייחרים על כל כנ"ל. וא"כ ממילא אינם ראויים היו לגלות להם התורה וסודותיה, כמ"ש הראשית חכמה הנ"ל, וכדאיתא בגמ' כל המתיהר חכמתו ונבואתו מסתלקת, מכל שכן שאין מן הראוי ליתן לו לכתחילה, ולא קשיא מידי קושית נזר הקודש הנ"ל וק"ל.

והנה לעיל סדר ויקרא כתבתי, מהאי טעמא נמי היה כל דיבורו של הקב"ה בתורה ע"י משה רבינו דווקא, באשר הוא היה לו מעלת ענוה יותר מכולם, דכתיב (במדבר י"ב ג) והאיש משה עניו מאד, לכך זכה יותר מכולם, באשר שנגלה לו התורה וסודותיה מהקב"ה בכבודו ובעצמו, ע"י לעיל סדר ויקרא מ"ש מזה באריכות. (וכעת האיר ה' ב"ה עיני, ומצאתי את שאהבה נפשי, שראשית חכמה פ"ג משער הענוה הביא זה בשם מכללתא (בחדוש פרשה ט') וז"ל, ומשה נגש אל ערפל (שמות כ"ח), מי גרם לו, ענוותנותו, שנאמר והאיש משה עניו מאד עכ"ל ע"ש, ושמותי שחנני ה' לכווין האמת). וזהו נ"ל נמי פירוש הקרא בשיר השירים מי זאת עולה מן המדבר, ופירש"י שקאי על מתן תורה ודיבוק השכינה ע"ש, וקשה מאי מדבר שייכא הכא, יהיה באיזה מקום שהיה. אבל י"ל עפ"י הנ"ל, עיקר נתינת התורה והסודות היה לישראל דווקא ולא לאומות העולם, היינו מחמת שמשפילים את עצמם כנ"ל, והיו כמו שאמרין במס' עירובין דף נ"ד ע"א, אמר רב מתנה מאי דכתיב (במדבר כ"א י"ח) ומדבר מתנה, אם משים אדם עצמו כמדבר הזה שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו עכ"ל ע"ש. ולפ"ז שפיר אמר **מי זאת עולה**, ר"ל שעולה למעלה בדיבוק השכינה ע"י מתן תורה וסודותיה כנ"ל, היינו **מן המדבר**, שמשמיעים עצמם כמדבר הזה שהכל דשין בה כנ"ל וק"ל.

והן הן דברי המדרש הנ"ל, שאמר להם הקב"ה לאומות העולם על שאלתם מה ישראל מקריבין, **זאת תורת העולה**, היינו סודות התורה הרמוזים בהם בקרבנות כנ"ל בזוהר באריכות. אך ע"ז יקשה להם וכי משום פנים יש בדבר, ולמה לא גילה להם סודות התורה, ואז גם הם היו יכולין להקריב קרבן, רק נתן להם התורה כדבר שאין בו ממש בלי טעם וריח כקושית נזר הקודש הנ"ל. לזה מסיים **מי זאת עולה**, ר"ל שישאל הגיעו לאותו מעלה דווקא, היינו **מן המדבר**, שמשמיעים עצמם כמדבר שהכל דשין בה, ומשום הכי ניתן להם, משא"כ אתם נקראים זד יהיר לץ שמו כנ"ל בגמ', וא"כ כל המתיהר חכמתו ונבואתו מסתלקת ממנו, מכל שכן שלא ניתן לו לכתחלה כנ"ל באריכות ובשם ראשית חכמה בהדיא. והא ראייה **עלה אל אלהים**, וקשה למה נבחר משה מכל ישראל לזה לעלות אל אלהים, אלא ודאי משום לגבי משה היה ענוותנותו יתירה, דכתיב והאיש משה עניו מאד, וא"כ מהאי טעמא זכו ישראל לגלות להם הסודות התורה יותר מאתם, דהם ממעטים ומשפילים את עצמם, משא"כ אתם, כנ"ל הכל באריכות ודוק.

בעיניהם כאילן היער שאין בו ממש, ובאמת יש בו טעם וריח, שנאמר (תהלים ל"ד ט') טעמו וראו כי טוב ה', ואומר (שה"ש ד' י"א) וריח שלמותיך כריח לבנון. אבל ישראל אומרים אנו יודעין כח של תורה שיש בה טעם וריח, ולפיכך אין אנו זזים מהקב"ה ותורתו, שנאמר בצילו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי וגו'. ומה שבאמת העכו"ם חשבו שאין בו ממש וישראל ידעו שיש בה טעם וריח, כבר ביארו המפורשים הענין, לפי שהקב"ה לא גילה לעכו"ם סודות טעמי התורה, אלא אמר להם סתם רק חוקים בגזירת המלך, וכן לא הראה להם מתן שכר התורה הרוחני, ולפיכך היתה התורה בעיניהם כדבר שאין בו ממש בלי טעם וריח. אבל לישראל בשעת מתן תורה גילה להם סוד הנסתה, וכן הראה להם אז מתן שכרם הרוחני, ולכן ידעו שיש בה טעם וריח, ולכן אמרו בצילו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי, וטעמו מפורש בצידו באומרו אחר זה (שה"ש ב' ט') הבאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה, ומפרש במדרש חזית (שה"ש ב' ט') הבאני בסיני למרתך גדול של יין, הוא טעם הסוד הנקרא יין, וכן הראה להם דגלי התורה בשכר הרוחני, ולפיכך ודגלו עלי אהבה, שקבלתי אותם באהבה גדולה, לפי שידעתי כחה של תורה, אבל האומות העולם שלא ידעו כחה של תורה נתרחקו ממנה. וכחאי גוונא אמרינן נמי במדרש ויקרא רבה פרשה ג' (סימן ז') אפילו אומות העולם אם היו יודעין ומכירים בחכמה ובינה וכו', והיו מגיעין לבינה של תורה, היו אוהבים אותה אהבה גמורה.

אך בספר נזר הקודש הקשה ע"ז בסדר בראשית דף ב' ע"ה, וז"ל, והרי יש פתחון פה לאומות העולם לקטרק ולומר וכי מה ראה אלו לקרב יותר מאלו, כמה שגילה להם טעמי וסודי התורה יותר מאומות העולם, והכי משום פנים יש בדבר, ועיין לעיל סדר ויקרא מזה באריכות.

אמנם לכאורה י"ל משום הכי לא גילה להם לאומות העולם סודות וטעמי התורה, היינו עפ"י מה דאיתא בגמ' דפסחים דף ס"ו ע"ב, אמר רב יהודה אמר רב כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא נביאותו מסתלקת ממנו כו' ע"ש, וא"כ אם המתיהר חכמתו ונבואתו מסתלקת, מכל שכן שאין מן הראוי ליתן לו לכתחילה, וזה פשוט. וכן כתוב בראשית חכמה שער ענוה פ"ב, שע"י הגאווה בא לידי כעס, שאם לא היה לבו נשבר ונדכה לא היה כועס, והוא קפדן, משא"כ מי שהוא עניו אינו מקפיד. וע"ש בפ"ג שכתב וז"ל, עוד מעלה ח' וט' שיזכה לתורה ושיתגלה לו אליהו, שאין התורה מתפרשת אלא במי שאינו קפדן, כדפירשו במס' כלה רבתי פרק ה' דן את חבירך, זה לשונו, אמר אבא אליהו ז"ל, לעולם אין התורה מתפרשת אלא במי שאינו קפדן, אף אני איני נגלה אלא למי שאינו קפדן, אשרי מי שפגע בו ומי שישב עמו כו' עכ"ל ע"ש. ממוצא דברים הללו שמענו, מי שהוא קפדן ואינו עניו ומתיהר, לא זכה לגלות לו התורה כדקא יאות. ואיתא בגמ' דב"ב דף י' ע"ב, כל צדקה וחסד שעושין אומות העולם חטאת הוא להם, לפי שאין עושין אלא להתייהר בו כו', שנאמר (משלי כ"א כ"ד) זד יהיר לץ שמו כו' עכ"ל, וכן איתא במס' חולין דף פ"ט ע"א, לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים (דברים ז' ו'), אמר הקב"ה לישראל חושקיני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטים עצמיכם לפני, נתתי גדולה

ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה!

שבח לבורא עולם על שזכינו להשלים את העתקת והדרת כל חלק "בית המדרש" מן ספר "בתי נפש" שחיבר הגאון ר' שלמה הכהן זצ"ל אב"ד צילץ. כל זה י"ל מדי שבוע במסגרת גליון שבועי, בסיוע הרבה מתנדבים – ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה'. אנחנו מתכוננים להו"ל את הכל במסגרת ספר אחד לרגל יומא דהילולא של המחבר זצ"ל ביום ג' ניסן הבא.

זכות רבינו תגן על המשתתפים והמתנדבים, ועל הלומדים ומעיינים בדברי תורתו. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

יו"ל מכת"ק ע"י

להערות והארות:

seforimvelt@gmail.com